СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 124. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 9-го червня 1942. No. 124. Jersey City, N. J., Tuesday, June 9, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АМЕРИКАНСЬКА ФЛЬОТА ЗВЕЛА ДВА БОЇ З ЯПОНЦЯМИ

ВАШИНГТОН. — В околиці острова Мидвея розігралася довга й завзята битва між японською інвазійною фльотою й американською. Адмірал Честер В. Нимиц, головний командант американської фльоти Тихого Океану, подав у своїм першім комунікаті, що битву треба вважати принаймні частинною відплатою за зрадницький напад японців на Перл Гарбор шість місяців тому. Він признає битву рішучою американською перемогою.

Комунікат Нимица подав поважні втрати ворога. Японці втратили два або три кораблі-літаконосці з усіми літаками, що були на їх чердаках. Два інші літаконосці були поважно ушкоджені й втратили більшість своїх літаків. Три японські боєві кораблі були ушкоджені, принаймні один з них поважно. Дуже можливо, що деякі з тих ушкоджених кораблів не потраплять заплисти до портів. Американці ушкодили теж три ворожі кружляки, два з них поважно.

Звідомлення про наші втрати ще неповні, одначе не підлягає сумнівові, що вони в порівнанні з японськими малі. Ушкоджений був один американський літаконосець і втратив деякі з літаків. Наші втрати в людях теж незначні.

У своїм другім комунікаті адмірал Нимиц заявив, що ворог відступив та що американська фльота втратила вночі контакт з ворогом, завдавши одначе передтим дальші втрати японцям, бо ушкодила два ворожі кружляки й затопила один контраторпедовець. Ворожий підводний човен затопив один американський контраторпедовець, але находячіся недалеко кораблі вирятували майже всю залогу. За виїмком невеликої активности з боку підводних човнів, околиця Гавайських островів тепер спокійна.

АДМІРАЛ КИНГ ПРО ДРУГУ БИТВУ.

ВАШИНГТОН. — Адмірал Ернест Кинг, начальний командант усеї американської фльоти, подав у своїм перегляді морських операцій на Тихому Океані, котрий він подав газетним репортерам, що там були властиво дві битви: одна на захід від острова Мидвея, а друга в околиці Доч Гарбора, на Алевтських островах. Перша битва була головна: в ній брала участь головна сила японської фльоти, а ціллю її було захопити Гавайські Острови, що є немовби ключем до оборонної системи всего Тихого океану. Вона скінчилася програною ворога.

За його словами, битва коло Алевських островів ще ведеться далі. Японці щоправда дізнали там поважні удари, одначе вони ще не вибиті з бою.

Адмірал зазначив, що битви на Корапьовім морю й коло Мидвею поважно зредукували сили японців на морю. Багато часу треба їм буде, аби направити ці втрати.

НАХОДЯТЬ ПОШИРЕНЕ ҐАЗОЛІНОВЕ „БУТЛЕҐЕРСТВО".

ВАШИНГТОН. — Бюро адміністратора цін подає, що розсліди урядових аґентів ствердили, що в околицях Ню Йорку, Нюарку й Филаделфії поширене загально „бутлеґерство" ґазоліною, себто продаж її автомобілістам без огляду на їх картки. Тисяча жінок, нанятих бюром для розсліду, ствердили, що продавці ґазоліни продають її, не пробиваючи ґазолінових карток.

Розслід вказує на потребу певних загострень у паюванні ґазоліни. Домагаються заведення кар на таких ґазолінових „бутлеґерів" та автомобілістів, що з такої безправної торговлі користають.

ПІДНОСИТЬ ЗАКИД ЗАГАЛЬНИХ АСЕНТЕРУНКОВИХ ЗЛОВЖИВНИКІВ.

ВАШИНГТОН. — Сенатовий комітет Тайдингза, що розсліджує умовини в виконній уряді, зробив публичну заяву, що деякі урядові аґенції надуживають звільнення урядовців від військової служби та що в деяких кругах такі звільнення зовсім загальні, а не обмежені до есенціяльних урядовців.

Комітет домагається поновного перегляду всіх звільнень урядовців від військової служби.

ІНСТРУКЦІЇ ПРО ПИСАННЯ ДО ВОЄННИХ БРАНЦІВ.

ВАШИНГТОН. — Уряд цензури видав пояснення про те, як листуватися з воєнними бранцями. Звертає увагу на очевидну правду, що в таких письмах можуть автори передати ворогові цінні воєнні інформації. Тому уряд удержує велике бюро для перегляду (цензури) почтових пересилок, призначених для воєнних бранців. Уряд остерігає тих, що пишуть до людей, які находяться в ворожих руках, щоби вони не подавали ніяких інформацій про військо, фльоту або воєнну продукцію.

Попри це подано теж інформації про те, як адресувати почтові посилки до воєнних бранців. Треба подати при імені бранця ще номер, означення його табору й такі інші інформації, що були дані родині бранця американським департаментом війни або фльоти через Інтернаціональний Червоний Хрест. На листах до Німеччини треба додати, ще слово "Gebuhrenfrei" на означення, що така посилка має йти без почтової оплати.

КУБА „ЗАМОРОЖУЄ" ВСІ ЦІНИ.

ГАВАНА. — Аби здержати дальший зріст цін та запобігти інфляції, кубайський уряд контролі цін заборонив дальше піднošення цін на засоби поживи, одіння й інші товари. Всі ціни мають бути такі, які були між 15. та 30. березня ц. р.

Співпраця Америки й Англії в Воєнній Продукції

ВАШИНГТОН. — Уряди Злучених Держав і Великої Британії уплянували „спільну програму воєнної продукції для перемоги", на основі котрої на будуче Злучені Держави будуть концентрувати свої зусилля на продукцію далеко-носних бомберів і кораблів, а Британія на продукцію боєвих літаків, повзів і стандардизованих типів амуніції.

На конференції представників обох урядів обговорювано теж спільну кампанію проти підводних човнів.

ГОЛ ОСТЕРІГАЄ ФІНЛЯНДЦІВ

ВАШИНГТОН. — Секретар стейту Кордел Гол заявив, що американський уряд добре дивиться за те, чи особиста візита Гітлера в Фінляндії не поведе до скріплення фінсько-німецької кооперації проти Обєднаних Держав.

Він натякнув при тому, що Злучені Держави можуть виповісти війну Фінляндії, якщо вона поширить допомогу нацистам.

БЮРО ФАКТІВ І ЦИФР НЕ ШИРИТЬ НЕНАВИСТИ

ВАШИНГТОН. — У своїм листі до „Релігійної Новинкарської Служби", Арчибальд Мек Ліш, директор Бюра Фактів і Цифр, заявив, що його бюро не пробує ширити ненависти до наших ворогів, з обмежається критикою систем держав Осі.

ЗБІЛЬШЕННЯ ЗГОЛОШЕНЬ ДО ФЛЬОТИ

ВАШИНГТОН. — Федеральний уряд подає, що за останні кілька днів помічено поважний зріст добровільних зголошень молодих людей до американської воєнної фльоти.

Замітно, що на ці дні припала піврічниця зрадницького нападу Японії на Перл Гарбор, а рівночасно прийшли вісти про великі фльотні бої на Тихому океані.

ЗАПОВІДАЮТЬ ЗБІЛЬШЕННЯ ПАЙКУ ҐАЗОЛІНИ

ВАШИНГТОН. — Урядники, що домагаються збільшення нагляду над продажом ґазоліни й заведення її паювання навзір паювання цукру, заповідають, що коли буде заведена строга контроля над тими автомобілістами, що мають привілейовані картки на закупно ґазоліни, ті, що мають картки тільки на мінімальне закупно, дістануть відай право купувати один ґальон ґазоліни в тиждень більше від, нож мають право купувати тепер.

НІМЕЦЬКІ НАСТУПИ НА СЕВАСТОПОЛЬ ВІДКИНЕНІ

МОСКВА. — Німецька загальна офензива на морську базу на Кримі, Севастополь, невдалась. Німецькі наступи відкинено з тяжкими для німців втратами. Севастополь для советських збройних сил має велике значіння, бо з нього діють советські воєнні кораблі, які здержують всяку німецьку комунікацію через Чорне море. Більших воєнних кораблів на Чорнім морі німці не мають. На інших східних відтінках запанувала передишка.

НІМЦІ В ЛІБІЇ ЗДЕРЖАНІ

КАЇРО. — Німецькі моторизовані частини маршала Ромеля знов пробували увірватись на зади британських ліній, але їх з великими втратами здержано. Велика частина німецької армії далі окружена з трох сторін і залишилась їм лише вузька брама для можливого відступу. Тої брами німці завзято обороняють. В трикутнику, в якім замкнена німецька сила, є велике число понищених ріжних воєнних машин і він виглядає немов площа із старим заліззям.

ЯПОНЦІ НАСТУПАЮТЬ НА КИТАЙ

ЧУНКІНҐ. — Японці розвинули широку офензиву в пятьох китайських провінціях і хочуть виелімінувати Китай як боєвий чинник. В тій офензиві бере участь поверх 300,000 японського війська, себто половина цілої японської армії, що знаходиться в Китаю. Японці здобули великий летунський майдан біля Чусіен, який був віддалений всего 700 миль від Японії і надавався дуже добре до бомбардування японських островів.

СТО-ДОЛЯРОВИМИ БАНКНОТАМИ ЗАПАЛЮВАЛИ ПАПІРОСИ

МЕЛБОРН. — Перед здачою американська залога в Кореґідорі мусіла знищити біля сто тисяч долярів в американській і филипинській валюті. Деякі вояки дістали нагоду сповнити мрію дитячих літ і сто-доляровими банкнотами запалювали собі папіроси. Великою надією для американських вояків в останніх днях облоги, як подають нині ті, що звідтам змогли видертись, було це, що вони надіялись, що якась експедиційна сила забере їх звідтам.

ПРОТИНАЦІСТІВСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В МЕКСИКО. Поглянувши на цю картину, що представляє собою головну площу в Мексико Сити в часі демонстрації проти Держав Осі, відразу пізнати, де є симпатії мексиканського народу. На таблицях видніють написи, якими пятнується нацистівську агресію. На інших написах є домагання до президента Камачо, щоб конгрес виповів „осі" війну.

ПОМЕР ПРОФ. АНТІН ГОРБАЧЕВСЬКИЙ

ЦІРИХ (Швайцарія). — Пресова агенція ОНА за німецькою газетою „Дер Ноє Таг", доносить, що в Празі помер визначний український діяч, проф. Антін Горбачевський. А. Горбачевський до війни був сенатором до польського сойму, як теж чільним провідником в українській партії УНДО.

БОМБАРДУВАННЯ ЕМДЕНУ.

ЛОНДОН. — Британська повітряна сила бомбардувала німецьке місто Емден, котре є важним воєнним портом, бо має приміщення для субмарин, як теж приймає і відсилає залізну руду, що надходить зо Швеції до Німеччини. Бомбовики завдали великі шкоди. Точне число тих бомбовиків невідоме. Воно не було таке велике, як в бомбардуванні Кольонії і Ессену.

ЯПОНСЬКІ СУБМАРИНИ ОБСТРІЛЮЮТЬ СИДНЕЙ.

МЕЛБОРН. — Японські субмарини знов пробували ушкодити порт в австралійськім місті Сидней. Цей раз вони обстрілювали місто з гармат, що знаходились на субмаринах. Ті гармати, судячи по зривах їх стрілен, були великого калібру. Проте вони не заподіяли містови ніякої мілітарної шкоди. Знищили лише декілька мешкальних будинків.

ГЕЙДРІХ ВІД РАН ПОМЕР.

ЛОНДОН. — Німецький „протектор" над Чехією, і Моравією, Райнгард Гейдріх, від ран завданих йому невідомими справниками, таки помер. Не помогло кількаразове вливання крови. За нього німці дотепер розстріляли поверх 200 чехів, не звертаючи великої уваги на те, чи ті чехи мали безпосередний звязок з атентатом, чи ні. Німецькі власти дуже розлючені тим атентатом. Вони тепер змушують ціле чеське населення Праги брати участь в жалобі над Гейдріхом.

БРИТІЙЦІ ХВАЛЯТЬ ПРОМОВУ ВАЙНЕНТА.

ЛОНДОН. — Британські ґазети хвалять промову американського амбасадора Джана Вайнента, яку він виголосив минулої неділі в Дюргем, Анґлія. В тій промові Вайнент підкреслив, що теперішна війна ведеться за волю народів, за щастя і добробут звичайного чоловіка. Вайнент перестерігав всі тоталітарні і півтоталітарні режими, що повоєнне замирення поставить край їхньому пануванні. Основою того повоєнного упорядкування буде Атлянтійський Чартер, з його чотирма свободами, говорив він. Промова Вайнента мала той сам характер, що промови Валеса Сомнера Велеса, Мільтона Перкінса й інших чільних американців.

ЗНИЩЕННЯ КОЛЬОНІЇ.

ЛОНДОН. — Фотографії, які принесли зо собою спеціяльно післані туди британські розвідчі літаки вказують, що Кольонія зазнала дуже тяжкого ушкодження. Вісім квадратових миль, себто біля 5,000 акрів, міста цілковито знищені. Решта частинно знищена. В цілковитих руїнах знаходиться центр міста. Німецькі газети говорять, що старинний характер міста і багато його старинних памяток зникли раз на все. Стара Кольонія — говорять сумовито німці — пропала на віки.

ВИБУХ СТАРОЇ БОМБИ.

ЛОНДОН. — В Лондоні повстав вибух скиненої німцями 13 місяців тому бомби і знищив три пятиповерхові мешкальні доми, вбиваючи біля 30 осіб і ранячи більше число. Зпочатку власти не могли довідатись з чого повстав той вибух і припускали, що це вибух зібраних в пивниці газів. Щойно докладніші досліди виказали, що в пивниці одного опущеного дому знаходилась невибухла німецька бомба, яку уважали, що вона мертва. А вона вибухла по 13 місяцях.

РАДІСТЬ В АНГЛІЇ З ПРИВОДУ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПЕРЕМОГИ.

ЛОНДОН. — Британські газети висказують велику радість з приводу американської перемоги біля Мидвей Айленд. Британці кажуть, що це рішуча американська перемога і вона вказує, що японці вичерпали свої вступні офензивні сили і тепер знаходяться в дефензиві.

МАЛІ НАРОДИНИ СЕРЕД БІЛОЇ РАСИ.

ЛОНДОН. — Англійський визначний лікар, лорд Гордер, заявив, що число уродин серед білої раси чимраз більше малів. Ця раса наче6 була на сидячім страйку, коли ходить про заміщення померлих громадян новими. Лише советські народи мають високе число уродин, говорив він. Англія за останніх 50 літ збільшила число своїх домашніх псів на півтора міліона. Коли далі так піде, говорив він, то східні народи зачнуть натискати на европейців.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед новою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Невилічимо Хворі

Не звертаючи уваги на ті політичні думки, які видвигає американський уряд, ні на те, що говориться про „новий", справді демократичний лад у світі серед найвизначніших поступових кол, американські поляки вислали 21. травня делеґацію до Білого Дому і до секретаря стейту з меморіялом, в якому „науково-історично" попирають домагання відновлення Польщі з Львовом і Вильном, себто з тими всіми українськими, білоруськими і литовськими землями, що їх Польща неправно загарбала по першій світовій війні.

Американські поляки думають, що тим сповняють „історичну місію", коли вимагають, щоб Злучені Держави визнали ці не-польські землі нерозривною частиною Польщі. Як знаємо, вже раз вони ту „історичну місію" сповнили. В 1919. році до меморіялів ще додали вояків до армії ген. Галера, що пішла ніби проти большевиків, а наділі проти Західньо-Української Народньої Республики. А тепер, як бачимо, хочуть, щоб те саме знову повторилось, та щоб при допомозі Злучених Держав знову загнати насильно яких 12 міліонів людей під ту Польщу, проти якої вони весь час бунтувались і з якою не хотіли і не хочуть бути. Та це не може більше повторитись! Цього можуть не розуміти польські шовіністи у старому краю, але в ніякому разі поляки, що є в Америці, що жиють в самому осередку, де плекаються нові ідеї й де рішено витратити навіть сотні біліонів та міліони вояків, щоб закріпити новий лад, а не старі насильства. Витолкувати собі це можна тільки так, що перед у тій акції в Америці ведуть люди не з американським, а з старокраєвим, шовіністичним духом, що зо своєї шовіністичної хвороби вже таки не годні ніяк вилічитись.

Поляки мають в Америці, коли іде про Польщу, буквально — все. Мають „Польський День у Конґресі", мають міліонові допомоги від американського уряду, мають усі можливі запевнення, що повстане здорова і сильна Польща. Та видно, що й того замало. „Місія" їм у голові, хоч чують раз-у-раз, що Америка дораджує усім зрікатись своїх давних „історичних місій", за якими звичайно криються головно визиски, імперіялізми і гноблення. Америка не хоче бачити тих „місій" навіть в Азії й Африці, а не то в Европі, а американські поляки далі тягнуться з польською „історичною місією". Видно, що нічого не вчить їх трагічна історія Польщі, й нічого не вчить їх американська демократія. Вони люди не тої епохи, що твориться, бо занадто просякли старим і тому не можуть ні самі видати ні політичним оглядом щось нового, ні не мають сили і відваги прилучитись до інших, що творять нове життя. Польські вояки гинуть за краще завтра, а польські політики не дають ніяк того кращого завтра створити, бо не можуть розстатись з тим, що було — вчера. А те вчера вже ніколи не вернеться, теж і ради добра — самої Польщі.

Гітлер і Ґенерали

Луис П. Локнер, бувший берлінський кореспондент „Ню Йорк Таймсу", що недавно був виміняний за підданих держав Осі, оповідає цікаві спостереження й вістки про ту преважну справу: відношення між німецьким диктатором Гітлєром і його ґенералами.

Поминаючи вагу цеї справи для такої практичної проблеми, як ведення й вислід війни, питання має ще незвичайно цікаві сторони для людської психольоґії. Знаємо, що всі Гітлерові генерали мають найвищу фахову військову освіту, а Гітлер має тільки вишкіл нижчого підофіцира. Вже з цього одного, що такий чоловік найшовся на становищі, де він має можність рішати про важливі питання стратеґії, для яких він не має відповідної освіти ні підготовання, можна легко собі уявити, до яких зударів може приходити між всемогучим Гітлєром і його знаючими справу генералами. Звідти то може й іде, що Гітлер у своїх рішеннях покликується на свою інтуїцію, предчуття: звісно, людина, що не має фахової освіти, не може навести на свої погляди розумного арґументу; та замісць сказати це ясно й чесно, він ховається за нібито свою вищу здібність догадуватися річей, яких фахова людина з глибокою освітою в даному фаху не може догадатися.

Між Гітлєром та ґенералами є ще й противенство кляс. Всі майже німецькі генерали це пережиток цісарства. Німецький цісар і вся його родина були від дитинства вояками. Всі генерали це були також фахові вояки, які добилися на вершки військової карієри військовими або воєнними заслугами. Гітлер для них це людина, яка добилася на становище начального військового команданта не завдяки військовим чеснотам, а завдяки політиканству, маніпуляцією політичними силами. Як вояки, вони послушні йому як своєму начальному командантові, але під військовим оглядом він, начальний вождь, для них простий капраль.

Як виявляється суперечність між начальним фірером Німеччини й його ґенералами, на це Локнер подає низку фактів.

Покійний нині ґенерал фон Фріч, котрого називали батьком теперішньої німецької армії за його заслуги для неї, мусів зрезиґнувати зо свого становища, бо він важився критикувати Гітлера за те, що цей толєрував подружжя маршала фон Бломберґа, котре було противне німецькій військовій традиції.

Ґенерал Бек, начальник німецького ґенерального штабу, „захорів" перед самим вибухом теперішньої війни. Він був противний Гітлєровому плянові вести війну на терористичний спосіб.

Пільний маршал фон Бравхіч, котрого всі знали як незвичайно здорового чоловіка, перед Різдвом зрезиґнував з військового становища нібито зогляду на здоровля. Нині, як доносять, він увязнений. Замітно, що він зрезиґнував саме в той час, коли показалося, що німецька армія не була приготована до важкої зими на російських степах. Тому й ніхто не сумнівається, що він своєчасно остерігав був Гітлера про це непідготовання.

Ґенерал Бласковіц, широко розголошуваний герой Варшави, нині забутий. Кажуть, він противився уживанні брутальних способів „штурмовиками" в Польщі.

Пільний маршал фон Рундштедт від осінньої офензиви в Росії теж у неласці. Пояснюють це тим, що він посварився з Гітлером за те, як далеко має німецька армія відступати на зимове становище. Коли його імення знову появилося в весняних донесеннях, то це знак, що він показався необхідним.

Коли Німеччина збиралася вдарити на Польщу, Гітлер зібрав до Берхтесґадена своїх ґенералів і виголосив до них промову, котра заставила ґенералів похитувати головою й перешіптуватися з розпукою. В цій промові Гітлер заявив, що війну треба вести безпощадно, бити не лише мужчин, але й жінок і дітей. Він сказав відкрито, що він не має нічого проти цього, що його хтось назве Джінґісханом або ґуном Атилею; адже вони записані в історії великими людьми. Він думав певно, що це зробить ґенералів завзятими й безоглядними. Одначе, як німецькі вояки поводилися в Польщі справді брутально, Гітлер ще не був з того вдоволеним і він вислав своїх „штурмовиків", аби вони „вичистили" Польщу. І пішла по Польщі повінь чорних жорстокостей, до котрих правильна армія відноситься критично.

Правильна армія взагалі не любить цих „штурмовиків" та „Гітлерову дружину", котрі в усіх воєнних донесеннях дістають признання на першому місці.

Оповідав один вояк Локнерові: „Ми бувало бємося й бємося, немовби пекло довкола нас, поки нарешті не прийде час забрати місто чи село. Нагло приказ: задержатися. Спершу ми не розуміємо причини — всеж ішло для нас добре. Зчасом ми вже знали з досвіду: це мали прибути „штурмовики", щоби взяти участь у остаточнім бою й поділитися з нами славою. Нас це очевидно лютило до краю".

Ні той вояк ні інші не заперечували, що „штурмовики" бються добре й відважно та що вони поносять великі втрати; чого вони не люблять, то цього забирання для себе всіх підприємств, що приносять славу або розголос.

Ще іншою точкою спору між ґенералами й Гітлєром є справа Гітлерової боротьби проти церкви та його кампанія за старе німецьке поганство. Цей конфлікт доводить до гострих сцен підчас Різдва, коли більшість вояків хоче співати старі популярні коляди.

Між усіми ґенералами є лише один, що тішиться довірям Гітлера: ґенерал Йодель. Цей Йодель незвичайно скоро переходив зо ступня на ступінь, як усі пояснюють, завдяки тому, що він є знаменитий Гітлєрів потакайло.

І як найкращий вияв недовіря Гітлера до своїх ґенералів Локнер подає факт, що ніякий ґенерал не сміє зявитися перед Гітлєром зо зброєю. Хтоб він не був, ґенерал чи маршал, від нього в передпокою Гітлера відбирають револьвер, військовий пояс і шаблю. Гітлер не бере ніякого ризика.

Спроби Надривання Авторитету Конгресу

Коли Гітлер, Ґебельс, або котрий небудь інший націстичний, чи фашистівський провідник назве демократичну систему „дряхлою", „зогнилою", „скорумпованою" та подасть як доказ певні промахи і слабі місця тої системи, то ми відразу на це реаґуємо і всеціло беремо в оборону нашу демократичну систему. Але коли наші власні особи, чи цілі групи, з огидною лайкою накидаються на найвище законодатне тіло демократичної системи — конґрес, то ми не лише не реаґуємо так як треба, але нераз одобряємо ті напади „свободою преси". Мовляв, в Америці можна критикувати конґрес кілько хто хоче і це є привілей демократичної системи.

Правда, що демократична система дозволяє критикувати навіть конґрес. Але ціла ріжниця полягає в слові „критикувати". Критикувати можна лише в той спосіб, щоби виявити його лихі сторони, не знищивши водночас пошани серед широкого загалу до нього самого. Бож конґрес ухвалює закони. Ціле наше суспільне життя є охоплене тими законами. Хіба можемо ми мати пошану до законів, коли стратимо пошану до його творців? А отакою оплюгавлюючою критикою нераз певні особи і газети трактують наш федеральний конґрес, його обидві палати. Якісь замасковані сили хапаються найогидніших способів, щоб здескредитувати наших сенаторів і конґресменів. В затроєних, демагоґічних словах вони не лише пробують доказувати глупоту конґресу, але стараються прищепити поодиноким особам з конґресу такі прикмети, якими можуть відзначатись лише люди неморальні, без чести.

Недавно ті несамовиті сили закинули старенькому сенаторові Волшови відвідування публичного дому, який служив теж нацистичним агентам за місце їх сходин. Федеральні аґенти опісля ствердили, що це все чиста брехня. Проте шкоду заподіяно. Бо з цього бруду серед широкого загалу всетаки дещо мусіло залишитись. А той бруд це власне вода на млин Гітлера і його пропаганди. Бо хіба можуть бути які кращі „докази", що, „демократична система перегнила", як ось ті брудні сплетні?

На цю тему говорив недавно в Алентавн, Па., до студентів тамошнього каледжу, спікер палати представників федерального конґресу, Рейборн. Він говорив, що коли хочемо врятувати нашу демократичну систему, мусимо врятувати пошану до її найголовнішої основи, себто до конґресу, створеного з виборних представників народу.

Рейборн повторяв вже добре відому правду, що диктатура приходить саме там, де люди зневірені в демократію. Там, де люди тратять пошану до своєї демократичної системи, автоматично приходить диктатура. Диктатури ніхто не може накинути згори, а бодай не може її закріпити. Вона приходить і вкорінюється зо середини, внаслідок певних внутрішніх суспільних течій. Найголовнішою тактикою всіх осіб, які мають апетит на диктатора, є доказувати, що демократична система не виконує свої обовязки, що вона „перегнила". Переконавши загал, що та демократична система лиха, вже легко є встановити свою власну, диктаторську систему.

Ледви, чи є де на світі система, що не має ніяких лихих сторін. Лихі сторони, безперечно, має також демократична система. Але ті лихі сторони вона має змогу кожночасно направити. Будучи відповідальним перед широким загалом, даний вибраний провідник також не може занадто переступати дозволених границь і таки мусить проявляти свої кращі прикмети, а заховувати лихі. В диктаторських краях широкий загал не має жадного впливу на своїх провідників і не може їх усунути від влади. Вслід за тим в диктаторській системі провідники стараються приподоблюватись своїм наставникам, а не широкому загалови. Ще далі, в диктаторській системі витворюється правляча кліка, яка має за завдання служити виключно своїм власним інтересам. Власні інтереси виплекують серед тої правлячої кліки певну солідарність. Та кліка тоді, хоч до ґрунту перегнила і здеморалізована, далі держиться при владі, бо нарід не має леґального, мирного способу, щоб її відпихнути від влади. Щойно в кровавій революції він зможе обтрястись з галапасів.

Хто критикує демократичну систему за її помилки і хто свої критичні завваги робить в цілі направи тих помилок, той робить добру прислугу демократії. Але хто висміває і оплюгавлює ту демократичну систему і її вибраних провідників, як це роблять нині певні закриті течії в Америці, той підкопує демократичну систему в самій основі і готовить в Америці диктатуру. Про ці справи треба постійно нагадувати, бо підривні сили постійно працюють в напрямку знищення демократичної системи в Америці. В своїй роботі вони послугуються хитрими підступами й часто прибирають маску шляхотного обурення на інших. Мовляв, це інші нищать демократичну систему. Найкращим мірилом, щоб вгадати, хто нищить чи будує демократичну систему, буде це, чи своїми критичними заввагами він старається викликати погорду до тої системи і чи виставляє її на сміх. Якщо хтось викликує таке зневажливе почуття до демократичної системи, треба стерегтись його, бо без огляду на формальні заяви любови до неї, він є її гробокопателем.

Дві Долі

Повість

ДАНИЛА МОРДОВЦЯ

15)

— А, гуси пасти! — прочувши те, заскрипів зубами Юрась. — Так як тебе, холопе, заставлю курчата пасти у кримській неволі! Я тобі, ідоле, заллю за шкуру сала!...

І він залив Шеремету сала за шкуру, та так залив, що двацять літ Шеремет сидів у кримській неволі і пас не то що татарські курчата, а пас би й поросята, колиб у татар були свині.

Юрась підвів так, що у Чуднова польскі жовніри і татари завдали Шеремету такого чосу, що не тільки московське військо у пень порубали, а й самого Шеремета мов качку на гнізді живцем узяли і погнали у Крим гуси й качинята пасти — і він пропас їх там не мало, не багато — двацять літ... Он якої халепи наробив йому той „гетманишка".

Після такої халепи Юрасеви нічого іншого не зоставалося, як покивати пятами Москві і йти до ляхів...

І от він вже у третє на гетманстві, тільки з ласки короля... Під його булавою нові леґіони з паном Тетерою і з ханом Нурединoм.... Юрась вже перебрався з своїми леґіонами з правобережної України в лівобережну і йде брати у Москви усю Гетманщину від Глухова й Харкова аж по саму Січ...

Ох, стережись, Юрасику: у Січи сидить Сірко, а в його чарівниче решето...

Ніч давно вже обгорнула землю, а Юрась не спить. Он його леґіони, польські й татарські, окопались коло Дніпра... Вранці він поведе їх проти московського боярина Ромодановського, та проти московських попихачів — Якима Сомка та Васюти Золотаренка...

— Ромодановський... Ох, москале! Ти вже не пішлеш мене гуси пасти, як посилав Шеремет, а тепер сам пасе у кримській неволі...

Так міркував, нудьгуючи, Юрась в ночи, на березі Дніпра, не глядючи на той бік, на високе правобережжя...

— О, дале моя, доле моя! Яка ти щербата? Десь маленьким, моя мати, в рути мене купаючи, любистків жаліла...

А сон все не йде до його... Не спалось йому цю ніч у розкішному наметі, що подарував йому його приятель і підручник, Нуредин-хан; і от Юрась, тихенько покинувши свій табор, сидить тепер на березі „своєї" ріки — „своєї"... Чи йогож вона?

— Моя, моя! Мій Дніпро і Україна моя... Тільки Галочка... і моя, і не моя... Не моя, не моя!...

Він глянув на той бік Дніпра, на кручі й на скелі... А Дніпро все рине і рине на Низ, до Січи, до Чортомлика, до Сірка, до моря... Там йому і згинути на віки і віки, як гине кожне мале, єднаючись з великим, як гине кожна людина у домовині, кожна хвилина у годині, кожна година і роки і століття — у вічности...

— А може згине й Україна у великій великости, коли зєднається з нею... Так і батько казав перед смертю, а потім, перед громадою казав не те...

Юрась похитав головою.

— А Дніпро не згине, хоч і він, мов жива людина, з очеретами розмовляє...

Юрась кинув у воду суху очеретину й замислився...

— Не вернутись до мене отій очеретині, як не вернутись з моря дніпровій воді, як не вернутись тому, що казала мені у ту ніч Галя... Не вернутись... Ніщо у світі не вертається, і та ніч не вернеться, а хоч і не вернеться, так ніколи не забудеться...

Він так заломив руки, що аж пальці хруснули.

— Гей, гей! Не буде мені ні забуття, ні воротття...

І сумує Юрась, тяжко сумує, на свою долю нарікаючи.

Чогож йому сумувати, чого на долю нарікати? Ще недавно пані Олена Виговська, гетьманова, припадала у Чигирині до його жовтих сапянців, бо під ті сапянці впала тоді, підклонилась уся Україна, і ті жовті сапянці мали право топтати її від Глухова і Харкова до Чортомлика, від Київа і Чигирина до Карпат і до Львова...

— „BEATI POSSIDENTES"! — згадав Юрась бурсу.

А чи не з ласки Сіркової був він „BEATUS POSSIDENS"? Чи не з Сіркового решета впала до його сила й право топтати жовтими сапянцями усю Україну?...

— Ні! З ласки Божої та батьківської, Богданової

І переносяться перед його очима останні часи й останні турботи.

Дивись, Юрасю, дивись! І він бачить духовими очима: уся Україна під його жовті сапянці підтопталася, поверглася ниць... Не йдуть під ті сапянці тільки йогож родичі — Васюта Золотаренко та Яким Сомко з своїми полками...

Та дарма! Вранці я й їх підтопчу під себе, як сухе перекотиполе, та з ними й того приятеля їх Ромодановського, обсмалю татарам на ковбаси... Нехай їсть Московські ковбаси мій приятель, Нуредин-хан... Стережись! Шеремет доси мене згадує у Бахчисараї...

А сум все не покидає його... Від сорому й злости блідї щоки йому червоною крівцею горять...

— У манастир, у манастир, у ченці піду, хоч і підтоптав би під свої сапянці увесь світ...

На що йому цей світ і тая слава і булава і усі клейноти, коли він сам упевнився, що він... не чоловік... коли він — каліка зроду, евнух від самої купели, від самих пелюшок!...

До тієї весняної ночи він не знав, що таке кохання... А у ту ніч пізнав; та бодай було зроду-віку того не знати! У ту ніч, як несподівано спіткав він Галю яснооку у саду, коло ставка, пізнав він собі на муки, що таке любощі, що таке кохання; пізнав, що давно вже кохав ту яснооку, тонку, як тополенька, дівчинку — і проклав своє життя за те, що тоді пізнав... Кращеб було не знати...

Душно було у ту ніч; він і вийшов у сад... За ставком, у кущах, щебетав соловейко. На ставку, по купинах та між очеретом жаби неначе скажені квакали та брехехекали, мов у їх була „вулиця" — та вулиця шалена... Пахло мнятою та любистком... Коли зирк — Галя у біленькій сорочечці з добрими коралями стоїть під кущем калини, у самого ставка, і, мабуть, прислухається до соловейка...

— Юрий... пан гетман, — мов жахаючись, тихо промовила вона.

— Я не гетман, Галочко, а Юрий...

І він взяв її за руку... Мов огонь передався йому від її маленької, холодної рученьки...

— Тобі холодно... Он і рученька холодна... Сядьмо...

Вони сіли на траві.

— Може й ніжки змерзли?

(Дальше буде).

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Тиждень Війни

(Виготовлено Бюром Урядових Звітів, перекладено та розповсюднено Загальною Радою Американської Єдности).

Командуючий Військовими Повітряними Силами, ген. Арнолд, казав на пресовій конференції у Лондоні, що боєві і бомбові літаки Злучених Держав скоро приєднаються до британійських в бомбардованні Німеччини. Американські пілоти матимуть свої летунські майдани і обслугу на них. „Ми будемо наносити ворогові тяжкі і немилосердні. удари, доки його мілітарна сила не буде розбита", казав ген. Арнолд. „Є ясним, що наступ на окуповану націстами Европу не може бути успішним без переваги в повітрі і ми думаємо її мати".

Начальник Постачання Армії Сомервел, також в Лондоні, казав, що американські та британійські відпоручники виробляьт плян стандаризації воєнного знаряддя, включаючи тенки й літаки, аби те знаряддя можна було свобідно замінювати. Начальник Генерального Штабу, Маршал, казав, що американські війська „висаджуються в Англії і будуть висаджуватися у Франції".

Виробництво.

Під-секретар війни, Петерсон, повідомляє, що завдання, вказане президентом — виробити 60,000 літаків у 1942. році — буде значно перевищене, а виріб тенків і амуніції йде згідно з пляном. Він казав, що управління зброєння постачає місячно 458 разів більше, ніж два роки тому. Рада Воєнної Продукції подає, що виріб нового машинового знаряддя є на 72 відсотки вищим від минулого року.

Палата репрезентантів ухвалила та відіслала до сенату законопроєкт про створення Корпорації Малих Воєнних Закладів, якаб давала позички малим фірмам, аби уможливити їм одержання воєнних контрактів. Департамент торговлі подав пропозицію про створення Бизнесових Рад на час війни для допомоги місцевим підприємцям у вирішенні біжучих проблем, звязаних з переміщенням або змінами їх підприємств.

Поширення Армії й Вишкіл.

Начальник Ген. Штабу, Маршал, заявив, що армія буде мати близько 4,500,000 вояків на кінець 1942. року, а не 3,600,000, як плянувалось на початку війни. Тільки за останні чатири тижні сила армії збільшилась на 300,000 вояків. Адміністрація Цивільного Летунства закликає добровольців до вишколу на безмоторових пільотів у Військових Повітряних Частинах. До вишколу приймаються мужчини від 18 до 35 літ віку, які мають летунський лайсенс першого або вищого ступня, ті, що закінчили курси Цивільного Летунства та летуни, що доконали 200 або більше без-моторових літань.

Департамент війни подає, що студенти-медики, які закінчили курси резервних старшин і були приняті до визначеної медичної школи, будуть призначені другими лютенантами і зараховані до ґрупи відкладених. Сенат закінчив справу закону, згідно з яким члени можуть призначати не три, а чотири кадети до Американської Воєнної Академії, збільшуючи кадетський корпус з 1,960 до 2,496. Армія подає, що будуть зорганізовані девять нових піших дивізій до кінця серпня.

Побір Рекрутів.

Федеральний комишенер освіти Стодбейкер повідомляє, що біля 430,000 мужчин не принято до військової служби з причини неграмотности. З тих є 250,000 фізично придатних. Він казав, що виробляється плян навчання неграмотних читати, писати та рахувати. Президент казав на пресовій конференції, що ті, яких не принято, мають низький рівень розвитку тому, що не мали добрих можливостей і їм треба допомогти поліпшеним відживлюванням та можливо навчанням практичною системою.

Фльота.

Президент зажадав від конгресу додаткових 600 міліонів долярів на поширення морського летунства і тонажу воєнних кораблів. Сенат ухвалив та відіслав до палати послів закон, яким дозволяється фльоті придбати 24 рухомих повітряних бальонів, збільшуючи їх число до 72. Департамент фльоти дозволив запис 10,000 додаткових студентів третього і четвертого року каледжа і закічивших, у віці від 19 до 28 літ до резервного вишколу морських кадетів, що веде до одержання ранги енсайна.

Воєнний Фронт.

Комунікат фльоти повідомляє, що американські підводні човни на Далекому Сході затопили два японські товарові кораблі, правдоподібно затопили третій та ушкодили один тяжкий кружляк. Фльота подає також, що американський нищитель Блеклі, що був сторпедований в Карабійськім морі, доплив до неназваного порту; з членів залоги шість ранених, 10 пропало.

Фльота подає, що протягом тижня один великий, 11 середнього розміру та чотири малих торговельних кораблів Обєднаних Держав (11 зареєстровано в Зл. Д.) та один американський риболовний корабель були сторпедовані або затоплені гарматним вогнем на Атлянтику та в Карабійськім морі. Врятованих людей доставлено до східнього побережжя та до Карабійських портів. Департамент державних справ подає, що Зл. Д. є звязані постановами Женевської Конвенції щодо воєнних полонених і уряди Німеччини, Італії та Японії очевидно так само.

Цивільне Постачання.

Рада Воєнної Продукції повідомляє, що поверх 400,000 старих, викинутих автомобілів дали 350,000 тон металю протягом квітня, приблизно на 200,000 тон більше від пересічного місячного числа за 1941. рік. Рада нараховує, що американські мотористи мають на колесах і інших частинах авт біля 1,200,000 тон ґуми.

Рада подає, що за пару місяців будуть вироблятись безпечні бритви з плястичною ручкою та з цинковим покриттам і будуть продаватись, коли вичерпаються теперішні запаси. Рада також каже, що вона звернулася за спеціяльними поясненнями до фабрикантів, як вони можуть використати казеїн, основна субстанція, що виробляється з порошкового молока, для заміни інших рідких хемікалій. Виріб всіх музичних інструментів, за винятком скрипок, віольончелів та деяких ґітар, спинено. Фабрики, що виробляли орґани, будуть виробляти вентилятори для без-моторових літаків Линк, яких вживають для вишколу пілотів на землі; фабрики, що виробляли сурми, тромбони і т. п., будуть випускати точні інструменти для літаків.

Пайкування.

Адміністратор цін, Гендерсон, казав, що буде пайкування ще інших важних предметів, але ще далеко до цього. Казав, що буде бракувати електрики, палива та засобів транспортації. Голова автомобілевого відділу при Раді Воєнної Продукції, Канцлер, заявив, що пайкування газоліни по цілій країні зменшилоб брак ґуми та замінних частин для автомобілів. Голова Ради Воєнної Продукції, Нелсон, казав, що адміністраційні труднощі не допускають введення такого пайкування газоліни до 1. липня. Бюро Адміністрації Цін подає, що пайкова квота на червень для нових пасажирських автомобілів буде 40,000 та ще решта від квоти за березень, квітень і травень.

Продаж Воєнних Бондів.

Департамент скарбу подає, що продаж воєнних бондів від 1. до 29. травня виносить 615 міліонів долярів, а квота на цей місяць була 600 міліонів. В квітні продано на 536 міліонів, а на червень квота є 800 міліонів долярів; на липень 1,000 міліонів. Департамент каже, що звернувся до 1,000,000 дрібних продавців по країні, щоб вони продавали воєнні бонди і марки на чотири відсотки загальної суми, на яку продадуть товарів у липні; це буде приблизно на 160 міліонів долярів.

Питання Праці.

Воєнна Комісія Постачання Людських Сил подає, що вона розглядає плян, як примусити фабричні заряди в районах, де бракує робітників, аби вони наймали робітників певних фахів через Федеральне Бюро Посередництва Праці. Комісія також каже, що наколи робітники відмовляються приняти відповідне заняття у воєнних індустріях „без поважної причини", це буде дано до відома поборових комісій в звязку з вимогами увільнення від військової служби на підставі важного заняття.

(„Тиждень Війни" підсумовує інформації, взяті з урядових джерел про важні події тижня, включно з днем 1. червня).

ПРЕЗИДЕНТ МЕКСИКА ПРИГЛЯДАЄТЬСЯ ДЕМОНСТРАЦІЇ.—Авіля Камачо, президент Мексика, глядить з бальконy Національної Палати на демонстрацію проти Держав Осі, підчас якої демонструючі заявляються за негайне виповідження „осі" війни. Біля президента є його дружина.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Парада: Воєнні Бонди для перемоги.

Дня 10. червня відбудеться в Джерзі Сити велика маніфестація, якої ціллю буде започаткувати велику кампанію за купном Воєнних Бондів. Мейор міста подає, що це влаштовується згідно з побажанням президента Рузвелта, що візвав кожну громаду до активности в продажі Воєнних Бондів. В параді возьмуть участь відділи стейтової армії, поліційна й огнева охорона, сторожі від повітряних нападів, Червоний Хрест, а також надіються, що ціле місцеве патріотичне громадянство вийде на вулиці, щоб заманіфестувати свої почування. В тому, очевидно, будуть і українські орґанізації та громадяни-українці, яких теж запрошує управа міста до участи. Та найважніше те, щоб всі купували бонди, та щоб Джерзі Сити було під тим оглядом прикладом для інших міст.

ШЕРОН-НЮКЕСЛ, ПА.

Вистава „Назара Стодолі" з „Вечорницями".

По громадах чути нарікання, що годі що зробити, згуртувати молодь і заохотити її до народної праці. Та так є, що коли ця молодіж бачить перед собою добру ціль і пізнає та полюбить українську пісню й штуку, то горнеться до неї й має охоту працювати. Так було й в нашій громаді в Нюкесл, коли наш священик о. С. Мусійчук почав вчити драму Шевченка „Назар Стодоля", а до того ще й Ніщинського „Вечорниці". Молодь працювала ревно й з охотою вивчала ролі.

Виставлено це стараннямхору „Сурми" в Шероні 17. травня ц. р. В головних ролях виступали: О. Вересюк—Хома, панна Т. Вересюк—Галя, Юлія Лісько—Стеха, Евгенія Куць—Хазяйка, п. Вавришин й В. Мудрак—старости й кобзарі, Андрій Пашивич й Марко Кіхтан, оба з Йонгставну—як Назар й Гнат. Пашович й Кіхтан знаменито віддали свої ролі козаків, а панна Вересюк й Лісько дуже добре вивязались в ролях Галі й Стехи. Їм належиться признання за це, що хоч тут роджені, добре володіють українською мовою й не побоялись вивчити ці великі партії. Признання за свою гру дістала й пані Куць, також тут роджена, господиня на „Вечорницях". Жива наша молодіж в гарних народніх костюмах чарували публику своїми піснями й танцями в „Вечорницях". До участи в гуртах причинились й хористи „Бандуриста" з Йонгставну, а також хористи й танцюристи льокального хору „Кобзар" з Шерону. До „Вечорниць" й танців приґравала невеличка симфонічна українська оркестра, зложена з скрипок А. Ліська й інших, челя—Леся і піяна—пані Ірини Мусійчук.

На обох виставах було поважне число присутніх, що любувалися грою та своєю поважною поведінкою й увагою вшанували штуку, пісню й музику. Вшанували і тих, що для цеї штуки працювали.

Належиться признання всім аматорам, а головно вам чесній нашій молоді, що горнетеся до свого. Признання теж режісерови і діріґентови, що при такій праці обєднують загал.

Онуфрій Вересюк.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Жінки на А. Ч. Хрест і інші потреби.

З нагоди свята „День Матери", заходом жінок-матерей, що мають синів в Американській Армії відправилась 9-го травня Служба Божа в укр. греко-кат. церкві Св. Петра і Павла, котру відслужив о. Марків, ЧСВВ. Зворушливу проповідь виголосили: о. Марків і о. сов. В. Лотович.

Щоби упамятнити цей день, зложили жертви такі пані по $2: Костів і Дмитрів; по $1: Лотович, Сарантіно, Черепаха, К. Фурка, Процик, Мельник, М. Фурка, Пельо, Хомин, Біґуняк, А. Адамчак, П. Адамчак, Живіцька, Грабар, Тізьо, Вовк, Болотанська, Челяк, Кулич, Челяк, Мазур, Ваґнер, А. Фурка, Фусяк, Коблин, Шмайда, Буковська, Атаманюк, Малайко, Костирка, Цан, Скочипец, Сакут, Лешкович. — Разом зібрано $38. — Їх поділено і передано на ріжні цілі, як на А. Ч. Хрест; на місцеву парохіяльну школу; Дім Старців, і т. д.

Евгенія Дмитрів.

ЧИ ПІДЕМО НАСТУПОМ НА ЕВРОПУ?—Заступник адмірала Джан Г. Товерс каже: так! А він щось про ті речі мусить знати, бо командує морськими повітряними силами.

ПАМЯТАЙМО ЗА РЕКОРДОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ

В місяці травні зложили на рекордовання української пісні під проводом проф. Олександра Кошиця по $10: Лев Безручко з Скрентон, Па., Українська католицька церква в Мікіспорт, Па., М. Ладан з Клівленд, О., о. Г. Павловський з Арнолд, Па., Володимир Балабан з Гюстон, Тексас, Іван Орлик з Филас, Каліфорнія, В. Мельник з Джемейка, Л. Ай., а далі: Збірка Українського Хору в Бріджпорт, Конн. $29.50, а Союз Українок з Бруклин, Н. Й. $25. Як жертву Анна Пелюк з Лятроб, Па. $1.

Разом з попередними збірками є тепер готівкою $2,554.48.

А тепер дещо з цього, що пишуть у листах про справу рекордовання української пісні:

Михайло Балабан з Гюстон, Тексас, пише, що його Покійний син Володимир, вояк американської армії, кілька годин перед смертю вислав телеграму до батька і просив, щоб йому замовити за $10 ті пісні, що мають бути наспівані на українські рекорди. А що на це ми-живі патріоти?

Іван Орлик з Фелан, Каліфорнія, посилаючи привіт з пустині Моґаве враз з чеком, пише:

Надіюся, що скоро й решта „пізних Іванів" (от них же первий єсьм аз) прокинеться і відгукнеться своїми десятками, щоб уже раз докінчити збірку на рекордовання Української Пісні під проводом нашого, світової слави, Олександра Кошиця. Треба нарешті дати проф. Кошицеві нагоду увіковічнити таким робом українські пісні не лише для добра України, але й всього культурного світу. Отже рушітеся „пізні Івани", мої „товариші", тай поможім спільними силами ось тій українській культурній справі, а рівночасно й собі. Бож за десятку не тільки приспішимо рекордовання української пісні, але й одержимо десять українських рекордів, наспіваних під проводом такого великого майстра, яким є проф. Кошиць. Нажаль наш візок це: Лінше пізно, як ніколи. Отже вже є „пізно", а буде нам сором і ганьба, як дотягнемо до „запізно"!

Марія Пендер, секретарка Українського Хору в Бріджпорт, Конн., посилаючи збірку від Хору на рекорди, пише: Вправді наша збірка не така дуже велика, та ми віримо, що інші українські хори поступлять так, як і ми, а тоді видання українських рекордів під проводом проф. Ол. Кошиця буде запевнене.

Дальші замовлення на згадані рекорди належить слати:

THEO. KASKIW
600 High Street Newark, N. J.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРҐАНІЗАЦІЄЮ.

ЗА ПІДВИЩЕННЯ ВОЯЦЬКОЇ ПЕНСІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Ла Фолет добивається, щоб конґрес вирішив як найскорше справу підвишки пенсії воякам і морякам.

Ла Фолет, котрий належить до тих, що найбільше цею справою займається, заявляється за те, щоби найнижча заплата для простого вояка і моряка була 46 долярів.

ЯПОНЦІ ГОДАЮТЬ СВОЇ ПІДСУМКИ.

ТОКІО. (Через радіо). — Японські кола подають, що за цілий час війни вони взяли в полон біля 300,000 чужих вояків, в тім 25,000 американців, а 44,000 китайців. За цілий час війни з Китаєм японці вбили 122,000 китайських вояків. В битвах, в яких згинули ті китайці, брало участь біля півтора міліона китайського війська. Японські втрати, як подають ті японські джерела, виносили лише біля 30,000, в тіч числі десять тисяч вбитих.

ПОЛЕКШІ ДЛЯ БУДІВНИЦТВА.

ВАШИНҐТОН. — Рада воєнної продукції поробила ріжні полекші при будові мешкальних домів, направі фабрик, ставленні рільничих будівель, тощо.

До розпорядку додано ще різні пояснення в формі запитів і відповідей, незвичайно цікавих для тих, що займаються подібними будовами.

В 1943. РОЦІ ВВІЙДУТЬ ДО ВАРШАВИ, КАЖЕ АНДЕРС.

Вертаючи з Тегерану (Іран) до Куйбишева, ген. Андерс, командант польських армій, відвідавши табори польських виселенців, що прибули тисячами з Советів, заявив на відхіднім польським офіцирам таке: „Той рік буде найтяжчим, та обіцюю вам, що в 1943 році ввійдемо до Варшави. Не прибудемо до неї залізницею, але зо зброєю в руках і воюючи".

ПОВІДОМЛЕННЯ

ДЛЯ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ.

Головна канцелярія вислала на днях до відділів У. Н. Союзу членські аплікації на перепис з кляси І. Молодечого Департаменту до старших, тих усіх дітей, які є тепер в 17-тім або 18-тім році життя.

Бо згідно зо статутом У. Н. Союзу, дитину можна переписати до старших членів уже по скінченні 16-го року життя, а тому власне до відділів вислано аплікації не тільки для таких дітей, які покінчили або кінчать 18-тий рік життя, але також для таких дітей, які є тепер у 17-тім році життя. Та ці діти, що є в 17-тім році життя, можуть, але не мусять бути переписані до старших цього року, якщо їх родичі того не бажають. Вони тепер можуть переписатись, але не мусять. Бо обовяково треба переписати дитину доперва тоді, коли вона скінчить 18 років життя.

Виняток становить тільки стейт Ілиной, де дитина, скінчивши 16 років життя, не може оставатись на далі в Молодечім Департаменті.

Подаємо це у відповідь тим усім відділам, які запитували, чому вислано їм аплікації для таких дітей, які ще не покінчили 18 років життя.

ГОЛОВНА КАНЦЕЛЯРІЯ У. Н. СОЮЗУ.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

ДО ТИХ, ЩО КУПУВАЛИ „СВОБОДУ" НА „СТЕНДАХ" У МІСТІ НЮ ЙОРКУ:

Отсим подаємо до відома читачам „Свободи", що воєнні обмеження не тільки утруднили доставу часописів на „стенди", але також спричинили більші кошти тих достав, які зросли у нашому випадку до того, що требаб нам доплачувати тижнево яких 30 долярів за доставу „Свободи" на нюйорські „стенди". Супроти цього ми змушені від 1. липня б. р. перестати довозити „Свободу" на „стенди". Та віримо, що ті читачі, що досі купували „Свободу" на „стендах", стануть тепер звичайними передплатниками і таким способом пошта доставлятиме їм часопис правильно кожного дня до хати. Тому просимо тих, що купували „Свободу" на „стендах", виповнити понижче замовлення та надіслати його до адміністрації враз з належитістю за газету:

Передплата виносить:

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ:		В МІСТІ JERSEY CITY І ПОЗА ГРАНИЦЯМИ ЗЛУЧ. ДЕРЖАВ:	
На рік	$6.00	На рік	$0.00
На пів року	3.25	На пів року	4.75
На 3 місяці	1.75	На 3 місяці	2.50

ЗАМОВЛЕННЯ НА ПЕРЕДПЛАТУ ЩОДЕННИКА „СВОБОДИ".

Отсим прошу висилати мені часопис „Свободу" на протяг часу ....

На це залучаю належитість в сумі $ ....

Імя і назвиско: ....

Адреса: ....
(тут подайте вулицю, число дому або почтову баксу)

Назва міста і стейту: ....

Жіноча Сторінка

НЕДІЛЯ БЕЗ АВТА

Цього „вік-енду", у якому в останнє можна було без обмежень купувати газоліну — ми годинами крутилися автом по підмійських „парквеях". Прощали тужливим зором знані краєвиди, розмальовані свіжою соковитою зеленню — затягалися жадібно пахощами квітів, що їх натрусила весна щедрими пригоршами на придорожні кущі та дерева.

Це остання неділя,

Що ще є газоліна..."

— зачав хтось з нас „компонувати" на тужливу нуту. Навіть дитина посумніла і засвітила слізками, коли ми вияснили їй, що від тепер будемо їздити тільки собвеєм. Перед нами стало марево нюйорської літньої жари, що від неї годі втечи, нудьги у замкнених стінах мешкання, або мандруючи по вулицях, що зіють горячю, наче легендарний, вогнений смок.

З такими настроями як наші, прощали цю памятну неділю міліони американських родин. Нігде правди діти — але для народу, який почуваннями тісніше звязаний з автомобілевим мотором ніж з мешкальним домом — втрата на час війни цього ідеального середника комунікації та джерела приємностей заповідалася найбільш дошкульною з усіх ударів, що ними обкладає війна нормальне життя.

Тому ледви скінчилася перша „безгазолінова" неділя — американські газети стали швидко поміщувати опінії та помічування про це, як на ділі приняли люди це святкування неділі на новий лад. Розбіглися газетні репортери по всіх усюдах, випитуючи про це, як ріжні кляси людей провели цю неділю, чим виповнили вільний час, з якими настроями готові на новий робочий тиждень.

І що показалося? Подавляюча більшість голосів стверджує, що неділя без авта дає більше фізичного та нервового відпочинку, чим ця, коли половину дня проводилося на завалених автами шосах, а решту у випочинкових місцях, де автами зїжджається тисячна, розкричана товпа. Вправді у цих місцях люди дізнають нових вражінь та мають нагоду для розривок, але здебільша вертають домів більше вичерпаними, як у будень. Зокрема кожний, хто сидить при кермі авта та у напруженні, мусить давати собі раду з усіми нервуючими проявами автомобілевої глоти на шосах, виносить для себе дуже малий хосен з мнимого неділішнього відпочинку. Також спорити можнаб над цим, чи — поза зміною — має щонебудь спільного з відпочинком для жінки - господині недільний виїзд автом на якийсь родинний „пікнік", де треба зрана приготовити їжу, спакувати усе при безупиннім поспіху, а вечером вертати до хати, що виглядає наче спльондрована татарською ордою, бо врані вже не стало часу довести її до ладу. Коротко: показується, що приняті неділішні виїзди автом поза місто давали людям дещо зміни та ріжноманітности, але скупили цього, чого чоловікови праці найбільше потреба раз у тиждень — відпочинку.

При нагоді зміни у нашому святкуванні неділі пишеться тепер про це, як англійці, що до війни теж звикли були покидати міста на цілий „вік-енд" примінилися до воєнних обмежень у виїздах з міста на цей день. Перш за все — в неймовірний спосіб зросло читання книжок, що ним виповняють англійці неділю у місті, публичні бібліотеки випозичають на дві треті більше книжок, ніж перед війною, при чому, слідний великий попит на історичні та ґеоґрафічні твори, що розкривають далекі, екзотичні землі. Люди хочуть знати щось більше про Бурму, Филипини, чи Голяндські Індії, як це, що подають їм скупі воєнні комунікати; також стараються довідати про минувшину народів, про яких існування на мапі світа до недавна ледви знали. При цьому шукають розривок у найближчому сусідстві, завдяки чому покращали зносини між людьми, що мешкають біля себе, а у неділю ціла лондонська вулиця виглядає наче велика родина. Англійці, що славні своєю здержливістю у приватному життю — сьогодня кожну вільну хвилю проводять у гурті сусідів, мішаються, розговорюють, діляться вражіннями та думками.

Ми маємо ще інші способи відпочинку, яких війна не торкнула, а можуть заступити нам багато вражінь, які завдячували газоліні. Наших музеїв не досягли ще ворожі кулі, а вони, крім багатств людського духа, мають ще на літню спеку — чудове, холоджене повітря. У наших парках є прегарні закутки, яких ми ніколи не помічували, коли могли тікати кожної вільної хвилі за місто. Врешті прохід через кілька сусідних вулиць — це найкраща руханка для нашого тіла та нескладний спосіб, як зменшити його вагу на кілька непотрібних фунтів. Коли жара стає надто дошкульною — спочинок у кімнаті та холодна вода у лазничці поможуть нам її пережити.

Дві „безгазолінові" неділі вже за нами. Кожної моя рідня відпочала до схочу, мала досить розривки та приємних вражінь, хоч авто стояло в ґаражі. Не самою газоліною чоловік живе! Коби тільки війна показала себе такою ласкавою для нас, як до сьогодня.

Клявдія Олесницька.

ЖІНКИ В АРМІЇ. — На світлині бачимо жінки в військових уніформах. Рангу пізнати по еполетах. Ці жіночі одяги для норсок в армії. Наліво це лютенант-комендант Су Давзер в зимовім уніформі блакитного кольору, а направо Керол Мартин у літнім уніформі.

АМЕРИКАНСЬКІ ЛЕТУНКИ В АНГЛІЇ.

Незадовго має приїхати до Англії вже друга ґрупа американських жінок, які будуть помагати Обєднаним Державам виграти війну, переправляючи з Америки до Европи бомбери й боєві літаки.

На чолі першої ґрупи жінок, занятих тим ділом, стоїть Джаклін Кокрен, відома американська летунка. Всі жінки, що належать до цих двох ґруп, перейшли поза звичайний летничий ще спеціяльний вишкіл для цього діла.

Досі є таких жінок коло триста. Жінки показалися відповідними на це діло: пільотки не мали досі ні одного поважного випадку.

ЖІНКИ НА ФАРМИ.

Сотки жінок покидає великі міста, щоби занятися працею на фармах, де їх руки тепер можуть придатися, коли з фарм відійшло багато мужчин до військової служби.

„Фармерська координаторка" метрополітальної округи Ню Йорку старається створити резерву для фармерської праці, зложену з 20,000 осіб. Жінок, які не мають ширшого досвіду в фармерстві, будуть уживати до лекшої праці, як до збирання ягід, овочів і ярини.

КАНАДІЙКИ СТУДІЮЮТЬ АМЕРИКАНСЬКЕ ЛЕТУНСТВО.

Двацять канадійських летунок прибуло минулого тижня до Ню Йорку, щоб студіювати американське летництво. Вони належать до жіночої дивізії „королівської канадійської повітряної сили", що тепер має 300 летунок.

ЖІНОЧА ВИНАХІДЛИВІСТЬ ПОМАГАЄ ВІЙНІ.

Панна Марґарета Фероне, 24-літня робітниця в арсеналі „Пикетині" в Доверi, Ню Джерзі, зробила винахід, завдяки якому краще виробляєть- запальники („льонти") гарматних куль.

Вона працювала в фабриці всього 9 місяців, а в тому відділі 3 тижні, коли на суґґестію механічного інжиніра фабрики зробила цей винахід. Винахід опатентовано.

БРИТІЙКИ МРІЮТЬ ПРО КІНЕЦЬ ВІЙНИ.

Суспільні обсерватори в Англії стверджують, що жінки, яких війна викинула з домів і заставила жити комунально по таборах, уже умучені війною й хотіли би вертатися до домашнього життя з усіми його модерними вигодами.

Не дивлячися на те, що вимоги цих жінок скромні, все таки вони привикли признавати певні вигоди за конечність і, не дивлячися на те, що вони рішені в війну перенести всяку невигоду, вони нераз свідомі бажання, щоб це все раз скінчилося!

ВІДКРИТО ТАБОР ДЛЯ ЖІНОЧОЇ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ.

Полковник Дон С. Фейт, командант табору „жіночого військового помічного корпусу" в форті Де Мойн, запевняє, що табор не є місцем для дівчат, що люблять блеск. „У цьому таборі жінки мають бути приготовані до певних означених цілей. Вони мають звільнити вояків від певних невоюючих обовязків і, чим скорше жінки те собі вбють у голову, тим буде для них краще", говорив полковник.

Одначе він додав, що вишкіл не буде складатися зо самих вправ; буде нагода й на розривку на форті й поза фортом.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Вільних Козаків, від. 316., відбудуться в четвер, 11. червня, в Народнім Домі, 831 Джозеф Евеню, в годині 8-мій ввечір. Просимо членів прибути на означений час, як рівнож просимо тих членів, котрі довгують більшу суму до товариської каси, щоб кожний старався сплатити цего місяця, скорше ніж контр. комісія забере книги до перегляду. — С. Герега, предс.; Т. Олексин, кас.; В. Іванців, секр.

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, відбудуться 14. червня в годині 2. пополудні в Набожинського. Обовязком членів є прийти на означений час. — Ілько Шегера, предс.; Дмитро Фидина, кас.; Микола Лісний, секр.

МОНЕСЕН, ПА. — Місячні збори відділу 338. відбудуться в неділю, 14. червня, в годині 2. по обіді, в українській гали, 213 Скунмекер Евеню. Просимо членів прийти і заплатити свої вкладки. — За уряд: Михайло Коваль, предс.; Павло Янковський, кас.; Микола Куць, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. — Тов. Згода, від. 294., повідомляє всіх членів, що піврічні збори відбудуться в суботу, 13. червня, в год. 8. ввечір, в гали де все. Просимо членів прийти на час. — **Я. Салій, секр.**

КЕМПБЕЛ, О. — Піврічні збори Тов. Сокіл, від. 218., відбудуться в неділю, 14. червня, точно в годині 2. пополудні, в У. Н. Домі. На ці збори мають прийти місцеві і позамісцеві члени, бо буде піврічне справоздання урядників. Тому хоч раз на пів року прийдіть та порадьтесь над добром свого відділу та У. Н. Союзу. Члени, що ще не отримали своєї дивіденди, най прийдуть і заберуть собі чеки, щоб не лежали у секретаря цілий рік. Довгуючі члени мають вирівнати свій довг, або будуть суспендовані. Неприявні члени заплатять кару згідно з ухвалою. — Уряд.

ТАРЗАН, ч. 578. Перегони зо смертю.

Холоднокровність Тарзана скоро привернула спокій і порядок серед сполоханих і наляканих адакців.

Тепер він приказав їм негайно занятись будуванням дараб, на яких можна булоб рятуватись перед затопленням.

Моряки почали поспішно зривати лавки, на котрих передтим сиділи невільники і їх збивати до купи.

Це були справжні перегони з водою. Бо ґалера потапала чимраз скорше і загрожувала їм усім смертю.